चिदसीत्येनामभिमन्त्रयते (४. १९–२०) ॥ १५ ॥ अध्वर्युः पूर्वद्वारेण निष्क्रम्य सोमक्रयण्या दक्षिणत उदङ्मुखः स्थितो यजमानान्वारब्धः । सोमक्रयणस्त्रिवत्सः साण्ड इति (२२. ३. ४०) साग्नष्टके वक्ष्यति तत्रायं मन्त्र इति ऊह्यते चिदसि मनोऽसि धीरसि दक्षिणोऽसि क्षत्रियोऽसि यज्ञियोऽस्यदितिरस्युभयतःशीर्षा स नः सुप्राङ् सुप्रत्यङ्धीति · अग्निष्टुति चाग्नेयेऽध्यक्षायेति इन्द्रस्तुति इन्द्रायाध्यक्षायेति सूर्यस्तुति सूर्यायाध्यक्षायेति वैश्वदेवस्तुति विश्वेभ्यो देवेभ्योऽध्यक्षेभ्य इति · तथा इन्द्राय सोममित्यत्र (४. २०) अग्नये सोममित्यादि ।

उदीचीं नीयमानामनुगच्छतो वस्व्यसीति (४. २१) ॥ १६ ॥ अभिमन्त्रणानन्तरं केश्चिदुदीचां सोमक्रयणीमध्वर्युयजमानावनुगच्छतः[1] द्वयोरपि मन्त्रः। अस्यापि साग्नष्टके साण्डे ऊहः वस्व्यस्यदितिरस्यादित्योऽसि[2] रुद्रोऽसि चन्द्रोऽसीति ।

षट् पदान्यतीत्य सप्तमं पर्युपविशन्ति ॥ १७ ॥ सोमक्रयण्याः पूर्वदक्षिणपादसम्बन्धीनि षट् पदानि अतिक्रम्य सप्तमं पदं पंक्ति परितः समन्तादुपविशन्ति दक्षिणतो ब्रह्मयजमानौ पश्चादध्वर्युः उत्तरतो नेष्टेति · कठसूत्रे तस्य दक्षिणेषु सप्तसु पूर्वपदेषु लक्षणं कुरुते · मानवे षट् पदान्यनुनिष्क्रामति दक्षिणस्य पूर्वपदस्य सप्तमं पदमभिपरिगृह्येति ।

हिरण्यमस्मिन्निधायाभिजुहोत्यदित्यास्त्वेति (४. २२) ॥ १८ ॥ अस्मिन् सप्तमे पदे हिरण्यं निधाय अभिजुहोति इदमदित्या इति त्यागः ।

स्फ्येन पदं त्रिः परिलिखत्यस्मै रमस्त्वेति (४. २२) ॥ १९ ॥ होमानन्तरमध्वर्युस्तत्पदं स्फ्येन त्रिः पंति परितो रेखां करोति · अत्र च सकृन्मन्त्रेण द्विस्तूष्णीम् एकद्रव्ये कर्मावृत्तौ सकृन्मन्त्रवचनमित्युक्तेः (१. ७. १) · अत्र परिलेखनमुपर्युपरि कार्यम् अग्निचयने बर्हिर्बर्हिरिति (१६. २. २३) विशेषोक्तेः[3] ।

समुद्धृत्य पदꣳ स्थाल्यामावपत्यस्मै ते बन्धुरिति (४. २२) ॥ २० ॥ अथाद्धिरण्यमपसार्य पदं पदसम्बन्धिनः पांसून्समुद्धृत्य उल्लिख्य हस्तेन गृहीत्वा स्थांति ।

---

१) अनुनिष्क्रमणं पदोपरि पदनिधानम् यत्र सोमक्रयणी पदं निदधाति तत्र द्वयोः पदनिधानमिति शास्त्रदीपिकाव्याख्याने चतुर्थाध्यायस्य प्रथमे पादे पदकर्माप्रयोजकं नयनस्य परार्थत्वादित्यधिकरणे सोमनाथदीक्षिताः A marg. २) ? Thus B. वस्व° A. ३) अत्र प° तोः deest A.